

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення обласної ради

**від 28 листопада 2024 року № 998-VIII
(XXIX сесія VIII скликання)**

*(із змінами, внесеними згідно з
рішенням обласної ради від
24 квітня 2025 року № 1160-VIII
(XXXII сесія VIII скликання)*

**Комплексна програма
«Розвиток місцевого самоврядування
в Харківській області на 2025–2027 роки»**

ПАСПОРТ
комплексної програми
«Розвиток місцевого самоврядування в Харківській області
на 2025–2027 роки»

1.	Ініціатор розроблення Програми	Харківська обласна рада
2.	Дата, номер і назва розпорядчого документу про розроблення програми (за наявності) та/або нормативно-правові підстави її розроблення	Конституція України, закони України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про засади державної регіональної політики», «Про асоціації органів місцевого самоврядування», «Про службу в органах місцевого самоврядування», Бюджетний кодекс України, Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затверджений Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX, Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 68/2022 «Про утворення військових адміністрацій»
3.	Розробник Програми	Харківська обласна рада
4.	Співрозробник Програми	Асоціація органів місцевого самоврядування Харківської області
5.	Відповідальний виконавець Програми	Харківська обласна рада
6.	Учасники Програми	Асоціація органів місцевого самоврядування Харківської області, Харківська обласна державна (військова) адміністрація та її структурні підрозділи, органи місцевого самоврядування, місцеві військові адміністрації населених пунктів Харківської області
7.	Термін реалізації Програми	2025–2027 роки
8.	Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації заходів Програми:	Всього 219 205 000 грн. ¹ Фінансування заходів Програми за роками: 2025 рік – 34 015 000 грн; ² 2026 рік – 91 665 000 грн; 2027 рік – 93 525 000 грн.
9.	Джерела фінансування Програми	Фінансування Програми здійснюється відповідно до законодавства за рахунок коштів обласного бюджету, а також з інших джерел, не заборонених чинним законодавством України
10.	Координатор Програми	Управління з питань територіального і місцевого розвитку та міжнародних зв'язків виконавчого апарату Харківської обласної ради

¹ Зміна внесена відповідно до рішення обласної ради від 24 квітня 2025 року № 1160-VIII

² Зміна внесена відповідно до рішення обласної ради від 24 квітня 2025 року № 1160-VIII

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Місцеве самоврядування – основа демократичного устрою держави, що забезпечує право громадянина безпосередньо брати участь у державному управлінні на локальному та регіональному рівнях. Розвиток місцевого самоврядування, посилення його ролі у здійсненні державної регіональної політики та управлінні територіями – ключова умова розбудови демократичної держави на принципах децентралізації та субсидіарності.

Комплексна програма «Розвиток місцевого самоврядування в Харківській області на 2025–2027 роки» (далі – Програма) розроблена з метою створення належних умов для реалізації органами місцевого самоврядування області повноважень, визначених Конституцією та законами України, а також для підтримки реальної здатності територіальних громад реалізовувати гарантовані державою права в умовах воєнного стану.

Програму розроблено відповідно до статті 140 Конституції України, законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про засади державної регіональної політики», «Про асоціації органів місцевого самоврядування», «Про службу в органах місцевого самоврядування», Європейської хартії місцевого самоврядування, ратифікованої Законом України від 15 липня 1997 року № 452/97-ВР, та згідно з Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженим Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ, Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 68/2022 «Про утворення військових адміністрацій» і спрямовано на подальший розвиток демократичних інституцій, сприяння впровадженню реформи місцевого самоврядування та децентралізаційним процесам у Харківській області.

Системне сприяння розвитку місцевого самоврядування в Харківській області обумовлене необхідністю подальшої підтримки стійкості територіальних громад в умовах воєнного стану та прийняття рішень в умовах щоденних викликів, які постають перед територіальними громадами області.

Невід’ємними факторами ефективного місцевого самоврядування та сталого регіонального розвитку є постійний діалог із широкими колами громадськості, втілення принципів «доброго врядування» у повсякденній діяльності органів місцевого самоврядування, синергія всіх гілок і рівнів влади та консолідація всіх можливих ресурсів для подолання викликів, пов’язаних із російською військовою агресією проти України.

Програми реалізовуватиметься упродовж 3 років: з 2025 по 2027 роки.

II. ВИЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМ

Децентралізація влади в Україні характеризується перерозподілом повноважень і ресурсів від органів центральної влади до місцевої, одночасно з перерозподілом повноважень і ресурсів між органами державної влади (місцевими військовими адміністраціями) та місцевого самоврядування на місцях.

Органи місцевого самоврядування функціонують в нових умовах, що передбачають ухвалення рішень з метою швидкого реагування на виклики сьогодення, що, у свою чергу, вимагає зміцнення матеріальної та технічної бази органів місцевого самоврядування.

Наявний фінансовий ресурс територіальних громад в умовах воєнного стану не дозволяє в повному обсязі забезпечити надання органами місцевого самоврядування якісних адміністративних та соціальних послуг населенню, ефективне управління місцевим господарством, здійснення соціально-економічного розвитку населених пунктів, підтримання в належному стані функціонування об'єктів комунальної власності, особливо на територіях, які зазнали великих руйнувань.

Переміщення населення по території області, збільшення кількості жителів деяких громад за рахунок внутрішньо переміщених осіб, необхідність розселення, забезпечення послугами нових мешканців, вирішення інших нагальних питань життєдіяльності – усе це спричиняє збільшення навантаження на посадових осіб органів місцевого самоврядування, вимагає розширення сфер їхньої діяльності, опанування нових знань і вмінь та підвищення кваліфікації.

Активне використання новітніх інформаційно-телекомунікаційних технологій та інструментів електронного врядування, систем для голосування, онлайн-платформ для нарад, електронних систем документообігу вимагає впровадження заходів щодо безпечного користування сервісами та коштів на їхнє обслуговування й кіберзахист.

В умовах децентралізації у органів місцевого самоврядування з'явилася реальна можливість налагодження результативної співпраці з органами місцевого самоврядування з інших областей та регіонами-партнерами з інших країн, однак, організаційне, фінансове забезпечення спільних заходів, наявність кваліфікованих кадрів у сфері міжнародного співробітництва є актуальною проблемою для органів місцевого самоврядування.

Необхідність розв'язання зазначених проблем передбачає здійснення комплексних заходів щодо підтримки належного функціонування органів місцевого самоврядування в Харківській області, їхнього подальшого розвитку і реформування та створення моделі місцевого самоврядування, орієнтованої на європейську інтеграцію.

III. ШЛЯХИ І ЗАСОБИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМ

На сучасному етапі закладено конституційні засади місцевого самоврядування, ратифіковано Європейську хартію місцевого самоврядування, ухвалено низку базових нормативно-правових актів, що створюють правову і фінансову основу місцевого самоврядування.

Поряд із тим, нові повноваження та функції, отримані з децентралізацією влади, вимагають зміцнення матеріальної та технічної бази органів місцевого самоврядування, покращення інформаційного забезпечення, удосконалення кваліфікації посадових осіб органів місцевого самоврядування, динамічного

розвитку з метою європейської інтеграції, а також швидкого реагування на сучасні виклики.

Найбільш актуальними й такими, що потребують додаткового і спеціального навчання й підвищення кваліфікації посадових осіб органів місцевого самоврядування області, у найближчий період поставатимуть питання щодо опанування іноземних мов, основ проєктного менеджменту, роботи в інклюзивному середовищі, формування і зміцнення місцевих бюджетів, ефективне управління комунальною власністю, впорядкування питань місцевих податків і зборів, їхнє належне адміністрування тощо.

Основні шляхи та засоби вирішення актуальних питань місцевого самоврядування полягають у:

- формуванні пропозицій з метою забезпечення прав та інтересів територіальних громад, органів місцевого самоврядування при підготовці, прийнятті та внесенні змін до нормативно-правових актів стосовно чіткого розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування різних рівнів, між місцевими радами органами виконавчої влади;

- налагодженні співпраці між місцевими радами та органами виконавчої влади при здійсненні власних і делегованих повноважень, зокрема в умовах правового режиму воєнного стану;

- формуванні ресурсів для вирішення питання кадрового забезпечення;

- зміцненні матеріально-технічної бази органів місцевого самоврядування.

IV. МЕТА ПРОГРАМИ

Метою даної Програми є:

- створення умов для системи ефективної взаємодії органів місцевого самоврядування;
- створення підґрунтя для утворення нових партнерських зв'язків з органами місцевого самоврядування інших областей, муніципалітетів і регіонів-партнерів інших країн;
- надання допомоги органам місцевого самоврядування у процесах адаптації до нових політичних і соціально-економічних реалій, підтримка стійкості громад;
- вдосконалення управлінської моделі децентралізації місцевого самоврядування в умовах правового режиму воєнного стану та підвищення її інституційної спроможності.

V. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА НАПРЯМИ ПРОГРАМИ

Основними завданнями та напрямками Програми є:

1. Забезпечення організаційних, правових та фінансових умов для ефективного функціонування місцевого самоврядування:

- участь у розробці методичних рекомендацій, зразків нормативно-правових документів, які стосуються поточної діяльності органів місцевого самоврядування;

- підготовка проєктів документів і нормативно-правових актів для розв'язання проблемних питань розвитку Харківської області;
- надання кваліфікованої юридичної, науково-практичної, консультаційної допомоги органам і посадовим особам місцевого самоврядування з проблемних питань місцевого самоврядування;

2. Сприяння кадровому забезпеченню органів місцевого самоврядування, підвищенню кваліфікації посадових осіб та депутатів місцевих рад, вивченню та запровадженню кращих практик управління:

- методичне забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування;
- залучення до навчання за програмами з підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування;
- сприяння вдосконаленню нормативної бази щодо служби в органах місцевого самоврядування;
- активізація у молодіжному середовищі просвітницької діяльності з питань державного будівництва та місцевого самоврядування з метою підвищення престижу служби в органах місцевого самоврядування.

3. Розширення взаємодії між органами місцевого самоврядування:

- проведення модернізації системи інформаційно-аналітичного забезпечення місцевого самоврядування;
- поєднання зусиль органів місцевого самоврядування різного рівня для спільного вирішення питань місцевого й регіонального розвитку;
- поліпшення взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної виконавчої влади, науковими установами, профспілками, громадськими організаціями при вирішенні питань місцевого значення;
- забезпечення організаційних, правових та матеріально-фінансових умов для створення безпечного, доступного, інклюзивного інформаційного середовища та сервісів відповідних органів місцевого самоврядування;
- висвітлення діяльності депутатів, постійних комісій та керівництва обласної ради в медіа з метою створення прозорої системи для прийняття управлінських рішень органами місцевого самоврядування, підвищення довіри до органів місцевого самоврядування всіх рівнів;
- вивчення, узагальнення й розповсюдження позитивного досвіду роботи сільських, селищних, міських, районних рад у вирішенні питань, пов'язаних із життєдіяльністю територіальних громад, організацію ефективної взаємодії депутатів рад усіх рівнів;

4. Підтримка активності громад:

- створення системи взаємодії та підтримки, спрямованої на вирішення соціально значущих, актуальних проблем територіальних громад області, за рахунок залучення додаткових позабюджетних коштів, а також за рахунок співфінансування органів місцевого самоврядування області та переможців конкурсів, учасників спільних проєктів (програм) державних, міжнародних, громадських організацій (фондів), спрямованих на розвиток місцевого самоврядування;

- сприяння органам місцевого самоврядування в участі у міжнародних проєктах і програмах;
- залучення громадськості до процесів розробки і прийняття владних рішень з питань місцевого значення;
- створення сприятливого клімату для внутрішнього розвитку територіальних громад шляхом підвищення рівня їхньої самоорганізації та вирішення наявних суспільних проблем шляхом діалогу;
- проведення семінарів, форумів, міжнародних та обласних науково-практичних конференцій, у тому числі виїзних, засідань дорадчих органів, створених в обласній раді або за її участю;
- вивчення, узагальнення та поширення передового вітчизняного та міжнародного досвіду діяльності органів місцевого самоврядування;
- залучення молоді до реалізації заходів у сфері публічного управління, популяризація діяльності органів місцевого самоврядування в Україні.

5. Сприяння налагодженню горизонтальних зв'язків між органами місцевого самоврядування всіх рівнів, розширенню міжрегіонального та міжнародного співробітництва, просування позитивного іміджу Харківської області:

- організація заходів, спрямованих на обмін досвідом між радами різного рівня різних регіонів (вітчизняних та закордонних), укладання між ними угод про співпрацю тощо;
- вивчення, аналіз, узагальнення і впровадження вітчизняного і світового досвіду у сфері співпраці органів публічної влади;
- обмін досвідом щодо втілення інноваційних технологій в організації роботи рад, депутатів та його впровадження у Харківській області;
- участь у офіційних зустрічах із керівниками українських та міжнародних установ, організацій, фондів, проєктів та програм, керівниками органів місцевого самоврядування, у тому числі з інших регіонів та країн;
- проведення офіційних прийомів голови обласної ради та інших протокольно-публічних заходів;
- участь представників органів місцевого самоврядування, громадськості в заходах щодо презентації інвестиційного, економічного потенціалу області, просування на міжнародному, державному та міжрегіональному рівнях позитивного іміджу Харківської області.

6. Забезпечення організації громадських та соціальних заходів:

- проведення урочистих заходів до державних свят, у тому числі до Дня місцевого самоврядування, для підвищення авторитету органів та посадових осіб місцевого самоврядування, рівня інформованості громадян про їхню діяльність;
- відзначення колективів підприємств, установ та організацій, а також громадян, що зробили особистий внесок у справу зміцнення обороноздатності Харківщини, особливо захисників та захисниць України нагородами (грамотами, дипломами, подяками, цінними подарунками тощо) з нагоди державних, професійних свят, пам'ятних дат районів, міст, селищ, сіл.

VII. РЕЗУЛЬТАТИ, ОЧІКУВАНІ ВІД ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Реалізація зазначених у Програмі заходів сприятиме:

- розвитку активності територіальних громад;
- розширенню участі населення у вирішенні питань місцевого значення, наближенню публічної влади до окремого громадянина і населення в цілому;
- посиленню впливу населення на формування та реалізацію місцевої політики в процесі визначення пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць;
- прозорості в діяльності органів і посадових осіб місцевого самоврядування, пріоритетному відстоюванню органами місцевого самоврядування інтересів територіальних громад;
- більш широкому залученню громадськості до процесів розробки і прийняття владних рішень з питань місцевого значення;
- забезпеченню ефективної взаємодії обласної ради з органами місцевого самоврядування у вирішенні спільних завдань територіальних громад сіл, селищ, міст області щодо розвитку Харківської області;
- об'єднанню ресурсів органів місцевого самоврядування й громадськості для розв'язання соціально значущих проблем територіальних громад Харківської області;
- створенню нових та посиленню існуючих міжрегіональних та міжнародних зв'язків, налагодженню міжмуніципального співробітництва;
- впровадженню проєктного управління розвитком території;
- налагодженню ефективного діалогу між іноземними та вітчизняними органами місцевого самоврядування, діловими колами, громадами і районами;
- підвищенню престижу служби в органах місцевого самоврядування, активізації у молодіжному середовищі просвітницької діяльності з питань державного будівництва та місцевого самоврядування;
- своєчасному виявленню проблем у роботі місцевих рад за різними напрямами та оперативне їхнє розв'язання шляхом співпраці з асоціаціями органів місцевого самоврядування та органами виконавчої влади.

VIII. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОГРАМИ

Фінансування Програми здійснюється відповідно до законодавства за рахунок коштів обласного бюджету, а також з інших джерел, не заборонених чинним законодавством України.

**Керуючий справами
виконавчого апарату
обласної ради**

Оксана МАЛИШЕВА